

GRENZEN AAN GEWELD

foto: Peter Hilz

Het geweld in onze stad moet afnemen. Dat is de boodschap van bijna de gehele gemeente raad aan het gemeentebestuur. Het komt te veel voor, in het publieke domein, in uitgaansgebieden, in het openbaar vervoer, zo maar op straat. Er moet wat aan gedaan worden, door het bestuur, politie en justitie, maar ook door de burgers en maatschappelijke organisaties. De overheid doet al veel en wil meer doen, maar kan het niet alleen af. In de discussienota 'Aanpak Agressie en Geweld Amsterdam' verkent een door de burgemeester ingestelde werkgroep het terrein. Tijdens de bespreking van de nota afgelopen juli

in de raadscommissie AZ kwamen nog extra wensen van de raadsleden op tafel: onderzoek de relatie van publiek geweld met huiselijk of relationeel geweld; verzamel informatie over geweld dat voortvloeit uit irritaties in het verkeer; laat meer zien over de motieven van de daders en de rol van excessief drankgebruik. Vooral wenst de raad dat de globale ideeën over het te voeren beleid tot concrete acties en maatregelen worden uitgewerkt.

De discussienota wordt in dit nummer van Grensgevallen kort weergegeven. Dat het bij publiek geweld om een problematiek met veel

kanten gaat komt naar voren in de overige artikelen. Er is uitgaansgeweld, waarbij drank en concentraties van 'stappers' een rol spelen, en er is geweld door en overlast van verslaafden. Het belang van goede en snelle slachtofferhulp wordt onderstreept. Behalve problemen zijn er initiatieven om tot oplossingen te komen, zoals de proef met een afkoelperiode in uitgaansgebieden, gebruikersruimten voor verslaafden en een buddy per dakloze. Geweld ontmoet beleid, dat is het eigenlijke thema van deze Grensgevallen.

DISCUSSIONOTA PUBLIEK GEWELD

Het afgelopen voorjaar aanvaardde de gemeenteraad met grote meerderheid een motie, waarin werd gevraagd om een pakket maatregelen tegen agressie en geweld in de Amsterdamse samenleving. De aanleiding hiervoor was de groeiende bezorgdheid over de aard en omvang van agressief gedrag en geweld. Met als triest dieptepunt een aantal incidenten met dodelijke afloop. Als eerste reactie op de motie is onlangs de discussienota 'Aanpak agressie en geweld Amsterdam' verschenen. Kees Loef, die als onderzoeker/adviseur aan de werkgroep die de nota opstelde verbonden was, zet hieronder de voornaamste punten op een rij.

Kort samengevat wordt in de nota de problematiek op een rijtje gezet en het al bestaande beleid tegen agressie en geweld geïnventariseerd. Tot slot schetst de nota een aantal richtlijnen voor versteviging en verbreding van de huidige aanpak. Hieronder een aantal 'high-lights' uit het rapport.

- ▶ Agressie en geweld zijn te onderscheiden in instrumentele gewelddadige criminaliteit (zoals straatroof, overvallen e.d.) en publiek geweld, zoals het beledigen en aanvallen van toezichthouders, agressie jegens passanten, bedreigingen etc. De term 'zinloos geweld' wordt in de nota niet gebruikt, omdat deze door de impliciete morele connotatie niet geschikt is voor beleidsdoeleinden.
- ▶ Zowel uit slachtofferonderzoek als uit politiecijfers blijkt dat de gewelddadige criminaliteit de afgelopen drie jaar is gedaald. In absolute zin blijven gewelddadige delicten zich nog te vaak voordoen.
- ▶ De mate van publiek geweld is zeer moeilijk traceerbaar. Een deel houdt zich 'verscholen' in officiële slachtoffer- en politie-statistieken. Een ander deel - zoals bijvoorbeeld verkeersgeweld - wordt eenvoudig nergens geregistreerd. Met deze kanttekeningen in het achterhoofd kan worden vastgesteld dat het aantal zware geweldsuitingen in Amsterdam de laatste drie jaar fors is gestegen: moord en doodslag (of pogingen daartoe) met 46%, zware mishandeling met 38%.
- ▶ Op een aantal deelterreinen - horeca, rondhangende jongeren, extreme overlast, toezichthouders in functie, openbaar ver-

voer, functionarissen achter loketten, scholen, verkeer en sport - is de huidige stand van zaken geïnventariseerd. Hoewel veel informatie nog ontbreekt kan voorzichtig worden geconcludeerd, dat nergens gesproken hoeft te worden van een uit de hand lopende situatie. Wat niet wegneemt dat zich op sommige terreinen ernstige problemen voordoen. Voorbeelden zijn het publiek geweld op en rond scholen, tegen toezichthouders, in het openbaar vervoer en geweld door jongeren.

- ▶ Geweldplegers zijn voor meer dan negentig procent van het mannelijke geslacht. Vooral jongeren van 12-25 jaar bedienen zich vaak van geweld. Een kwart van de geweldplegers is van buiten Amsterdam. Tevens hebben geweldplegers vaker een justitieel verleden en staat 20% van hen bekend als drugsgebruiker. Op de deelterreinen horeca, rondhangende jeugd, toezichthouders en gewelddadige criminaliteit komen Marokkaanse jongens naar voren als voorname veroorzakers van de problematiek. Dat betekent natuurlijk niet dat iedere Marokkaanse jongen gewelddadige feiten pleegt.
- ▶ Op alle geïnventariseerde deelterreinen - met uitzondering van verkeer - is er sprake van een recente aanpak ter voorkoming en bestrijding van publiek geweld. Een Amsterdamse aanpak hoeft beslist niet vanuit een 'rustsituatie' te worden opgebouwd. Er is een sterke behoefte aan meer coördinatie bij het formuleren van beleid en meer afstemming bij de tenuitvoerlegging. Als fraai voorbeeld van een aanpak waarbij gemeente, politie, OM, GVB en bedrijfsleven nauw samenwerken geldt de horecaproblematiek

op het Rembrandtplein. Deze is inmiddels vrijwel geheel onder controle (zie artikel Renate).

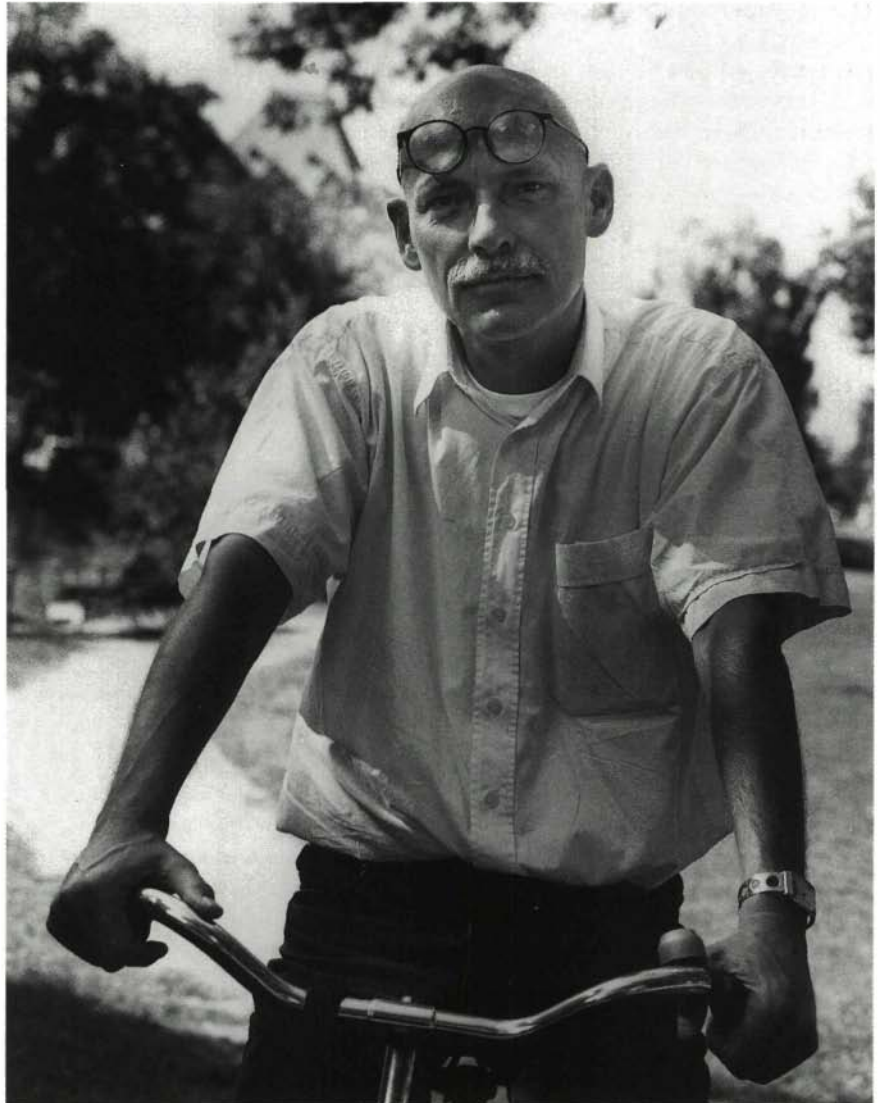
Voorgesteld wordt agressie en geweld langs drie sporen aan te pakken. Het eerste spoor is de optimalisering van het gemeentelijke beleid en dat van de driehoek. Er zou een coördinatiepunt met diverse taken en een eigen budget moeten komen, dat als 'smeermiddel' gaat dienen voor alle nu lopende en toekomstige acties tegen agressie en geweld.

Het tweede spoor is de samenwerking met en steun van de Amsterdamse bevolking, organisaties en instellingen. In het besef dat een goed niveau van veiligheid alleen kan worden bereikt en onderhouden met actieve steun van de Amsterdammers zelf. Gestreefd wordt dan ook naar de oprichting van een Amsterdams platform tegen agressie en geweld. Spoor drie ten slotte streeft naar betere informatie op het gebied van agressie en geweld. Aangezien dergelijke informatie de belangrijkste pijler vormt onder toekomstige maatregelen.

Inmiddels is de nota behandeld in de raadscommissie van Algemene Zaken. Deze kon in grote lijnen instemmen met de voorgestelde koers. Dit najaar volgt een nadere uitwerking van de plannen, nadat een consultatieronde heeft plaatsgevonden langs alle stadsdelen en een aantal maatschappelijke organisaties.

UITGAANSGEWELD STERK DOOR DRANK AANGEWAKKERD

Bij agressie en geweld in het uitgaansleven speelt alcoholgebruik een vooraanstaande rol. Jongeren hebben veel meer geld dan vroeger en geven dat als ze gaan stappen graag aan drank uit. Het uitgaansklimaat in Amsterdam is mede daardoor de laatste jaren verhard. Er staan allerlei maatregelen op stapel om uitgaan veiliger en leuker te maken. Janhuib Blans, hoofd van Jellinek Preventie ziet daarbij niet alleen een rol weggelegd voor overheid, politie en horeca, maar ook voor zijn eigen organisatie.

Janhuib Blans

De cijfers over alcoholgebruik liegen er niet om', aldus Janhuib Blans. 'Het percentage jongeren in Amsterdam dat drinkt is de laatste jaren redelijk stabiel, maar er wordt wel veel zwaarder gedronken. Dat weten we uit ons Antenne onderzoek, dat het gebruik van genotmiddelen door jongeren jaarlijks bijhoudt. In 1996 had een op de drie jongeren van 18 jaar bij de laatste keer drinken meer dan acht glazen drank op. In 1984 had nog maar een op acht jongeren zoveel gedronken. En uit een onderzoek naar stappende jongeren, alcohol en agressie bleek, dat zeker de helft van zowel de daders als de slachtoffers van geweld meer dan tien glazen alcohol op had.'

Overdaad schaadt

Meestal is dat excessieve drinken iets tijdelijks. De meeste jongeren gebruiken drank als aanleiding om gelegaliseerd uit hun bol te gaan. Janhuib Blans: 'Drinken is ook een leuke manier om je wat vrijer en losser te voelen, daar is niets mee mis. Het loopt pas uit de hand bij overmatig gebruik, jongens die niet voor elkaar onder willen doen, dus als je met z'n achten uitgaat drink je er so wie so acht. Dat geldt zeker tijdens de happy hours. Dan komen er processen op gang, waar we veel meer van af zouden moeten weten. Hoe komt die geweldsspiraal tot stand, hoe ontstaan geweldsincidenten op uitgaansplekken als het Rembrandtplein en Leidseplein? Hoe beter

je dat weet, des te meer je er aan kan doen.' Helaas worden er geen registratiecijfers over alcohol en geweld bijgehouden. Het zou mogelijk moeten zijn om bij gewelddadige incidenten te registreren of er alcohol in het spel was, aldus Blans. 'De politie heeft wel oog voor het nut van zo'n registratie, maar is nog niet zover. Om de effecten van preventieve maatregelen te meten en je beleid te verantwoorden heb je dergelijke cijfers absoluut nodig.'

Vinger aan de pols houden

Het streven van de gemeente is, dat het uitgaansklimaat in Amsterdam verbeterd en dat

Vervolg op pagina 4

Vervolg van pagina 3

jongeren gezond en veilig uit kunnen gaan. Daarvoor zijn al verschillende voorstellen in de maak, zoals de flexibele openstelling van cafés, de proef met de afkoelperiode in discotheken en meer openbaar vervoer in de nachtelijke uren. Ook Jellinek Preventie kan volgens Blans hierin een rol spelen.

'Wij hebben veel ervaring met het opzetten van panels en preventiegroepen. Uit dergelijke groepen kan je een schat aan informatie en suggesties voor verbetering halen. Wat dat betreft geloof ik heilig in overlegstructuren. Ga maar eens met allochtone jongeren en portiers praten over het deurbelief van discotheken, laat ze maar eens aan elkaar uitleggen wat ze ervan vinden. Want nogal wat agressie ontstaat juist daar.

In het Antenne onderzoek maken we al jaren gebruik van een panel, daar zitten naast stapers allerlei mensen in: een portier, een gogodanseres, een wc-dame, een wijkagent. Zij zijn voor ons 'het oor op de grond', door hen weten we wat er in een bepaalde scene speelt, welke klachten en wensen er leven. In de dansscene heeft zo'n panel kwaliteitseisen voor grote feesten als Dance Valley opgesteld.

Aan voorlichting doet Jellinek Preventie ook. In

het basisonderwijs samen met de politie het project 'Koppie, koppie', en onlangs was er de campagne voor 15.000 aankomende studenten in Amsterdam. Zij hebben tijdens de introductiedagen een studiegids met informatie over alcohol gekregen. Ook waren er honderden studenten die een college volgden over de leuke en risicovolle kanten van alcohol.

Geen terugtrekkende overheid

De twijfel of voorlichting op dit punt zin heeft - iedereen weet dat je beter niet te veel kunt drinken, maar het vlees is zwak - wordt door Blans weerlegd. 'Er zijn zoveel jongeren die denken dat je van een glas bier minder dronken wordt dan van een glas jenever. Of van 'shooters' - die moderne mix-drinkjes - minder dan van bier. We zouden daarom heel graag zien dat er op elk flesje een afbeelding van het aantal units alcohol komt bijvoorbeeld 10 miligram alcohol = 1 unit = 1 standaardglas. Het percentage op zich zegt niet genoeg, mensen moeten weten hoeveel ze innemen. Het zou het mooist zijn als er een internationale standaard zou komen.'

Ook zou drank van hem best duurder mogen worden. Terwijl de prijs van levensmiddelen sinds 1975 gemiddeld is verdubbeld is alcohol maar half zo duur geworden. Beide wensen -

het vignet en de prijs - kunnen hooguit op langere termijn verwezenlijkt worden. Op korte termijn moet er rond alcohol net zo'n ontwikkeling in gang worden gezet als eerder met roken. 'Die vroegere vanzelfsprekendheid dat iedereen overal maar rookte is toch helemaal verdwenen? Voor zo'n matigingsbeleid hebben we elkaar echt nodig: politie, pro-actieve preventie, ondernemers en politiek. Zonder steun van overheden is het echter water naar de zee dragen. Dus niets geen terugtrekkende overheid, niks doen kan iedereen'.

Projecten Jellinek Preventie rond alcohol

- alcohol voorlichting en preventie
- consultatieproject jongeren
- de gezonde Amsterdamse school
- opvoedingsondersteuning alcohol en drugs
- oudercursus allochtonen
- wijkgericht werken
- zelfcontrole
- Antenne-onderzoek

AFKOELEN NA HET UITGAAN

Als de discotheken in de vroege uurtjes hun deuren sluiten, staan in de Amsterdamse uitgaansgebieden ineens duizenden mensen op straat te dringen voor een plekje in een tram, bus of taxi. De sfeer is dan niet altijd even gezellig en in een aantal gevallen heeft dit zelfs geleid tot gewelddadige incidenten in. Dit is voor de gemeente mede aanleiding geweest om met alle partijen op zoek te gaan naar oplossingen voor dit probleem. De horeca ondernemers hebben voorgesteld de openingstijden meer te spreiden. Het Gemeentelijk Vervoerbedrijf zoekt naar mogelijkheden om het openbaar vervoer de hele nacht door te laten rijden. Het fenomeen taxicoördinator is geïntroduceerd om de taxi's onder de wachtenden te verdelen. En ook wordt gezocht naar een veiliger verkeerscirculatie op de pleinen.

In oktober 1999 is een begin gemaakt met de toepassing van ruimere openingstijden in het weekeinde voor discotheken. Vanaf dan doen zij mee aan een proef met een afkoelperiode tussen 5 en 7 uur 's morgens. Dat geeft de discotheekexploitant de mogelijkheid het feest af te bouwen. Hij moet dan stoppen met het schenken van alcohol, maar hoeft zijn deuren

pas om zeven uur definitief te sluiten. Tegelijkertijd mogen alcoholvrije avondzaken in het weekeinde twee uur langer openblijven; tot 6 uur 's morgens. De discotheekgangers kunnen dan een broodje eten terwijl ze wachten op vervoer naar huis.

De verwachtingen zijn hooggespannen. Omdat het plan mede op basis van ideeën uit de horeca zelf tot stand gekomen is, leeft bij alle betrokkenen de overtuiging dat het uitgaansklimaat erop vooruit zal gaan.

Voordat de proef van start gaat zal onderzoeksbureau Intraval een nulmeting verrichten onder bewoners, bezoekers en exploitanten in de binnenstad. Deze meting zal het komende jaar enkele keren worden herhaald, zodat het effect van de ruimere openingstijden kan worden gemeten.

DE DADER ALS SLACHTOFFER

Mannen zijn vier keer zo vaak slachtoffer van geweld als vrouwen. Ook zijn vrij veel mannen zowel dader als slachtoffer van geweld. Dit concludeert het WODC van het ministerie van Justitie op basis van gegevens uit het zogeheten Letsel Informatie Systeem. Dit systeem registreert alle patiënten die zich melden bij een afdeling Spoedeisende Hulp van zeventien ziekenhuizen verspreid over het hele land. Het WODC krijgt hieruit alle gegevens van patiënten die slachtoffer waren van een geweldsdelict. Hoewel het dus om het topje van de ijsberg gaat, geeft dit bestand volgens het WODC een redelijk inzicht in de aard en het voorkomen van dit soort slachtofferschap.

Driekwart van alle slachtoffers is man, een kwart is vrouw. Het merendeel van de slachtoffers bestaat uit jongeren of jongvolwassenen. Mannelijke slachtoffers zijn vaak op zijn minst zelf medeschuldig aan de opgelopen verwondingen: zij hebben die vaak opgelopen tijdens een ruzie, vechtpartij of arrestatie door de politie. Geweldsdelicten blijken vooral plaats te vinden tijdens het weekeinde.

Bron: WODC/Overheidsstatistiek

SLACHTOFFERHULP;

SNELLE DOORVERWIJZING KAN MEER BETEKENEN DAN TWEE JAAR LATER NAAR DE PSYCHIATER

Als iemand slachtoffer wordt van een misdrijf, kan dit een ernstige inbreuk maken op zijn of haar gevoelens van welzijn en levensvreugde. Ook de materiële schade kan soms hoog oplopen. De medewerkers van de Stichting Slachtofferhulp helpen slachtoffers bij het verwerken van opgelopen trauma's en het verhalen van materiële schade. Grensgevallen ging op bezoek bij de Stichting Slachtofferhulp Amsterdam Amstelland en praatte met directeur Ans van Dijk en coördinator Stan Baars.

Bij de stichting Slachtofferhulp Amsterdam-Amstelland werken 137 mensen, van wie 110 als vrijwilliger. Samen hebben zij vorig jaar 5610 slachtoffers geholpen. Vergeleken met 1997 is dit een stijging van maar liefst 36 %. Aangezien tegelijkertijd de aangiftecijfers in de regio zijn gedaald, is dit een goed teken: blijkbaar neemt de bekendheid van Slachtofferhulp toe.

Hoe komen slachtoffers bij Slachtofferhulp terecht?

Ans van Dijk: 'In de eerste plaats via de politie: die is verplicht iedereen die daar binnenkomt slachtofferhulp aan te bieden. Als een slachtoffer daaraan behoefte zegt te hebben neemt de politie dat op in een procesverbaal. Een van onze medewerkers zal dan binnen 48 uur contact met het slachtoffer opnemen. Verder zijn

er medewerkers vijf dagen per week telefonisch bereikbaar, buiten kantooruren is er een buzzerteam stand-by, dat op afroep via de meldkamer van de politie kan worden ingezet. Er worden spreekuren gehouden op bijna alle politiebureau's, ook op het wijkteam Autosnelwegen. Onze vrijwilligers gaan op huisbezoek, naar het ziekenhuis of maken een afspraak op politiebureau of kantoor.

Wat is nu precies de taak van Slachtofferhulp?

Stan Baars: 'We hebben een aantal taken. Om te beginnen is dat de emotionele ondersteuning van het slachtoffer. Een snelle doorverwijzing naar Slachtofferhulp kan meer waard zijn dan een bezoek aan de psychiater twee jaar later. Daarnaast begeleiden wij slachtoffers in het strafproces, bijvoorbeeld door het helpen bij het doen van aangifte, of door als dat nodig is mee te gaan naar een rechtszitting. Tot slot helpen en adviseren we bij het verhalen van de schade.'

Niet altijd even makkelijk werk. Is dit niet wat te zwaar voor vrijwilligers?

Ans van Dijk: 'Dat geldt absoluut niet voor onze vrijwilligers. Die krijgen uitgebreide trainingen in wet- en regelgeving en in traumaopvang. Ze leren tekenen van posttraumatische stress herkennen, zodat ze bij ernstige gevallen tijdig kunnen doorverwijzen naar professionele hulpverlening. Het is een schande als er over de deskundigheid van onze vrijwilligers negatief wordt gedaan.' Stan Baars vult aan: 'Onze selectiecriteria voor de vrijwilligers zijn hoog. Het zijn vaak mensen met een grote maatschappelijke of levenservaring, die een goed beeld hebben van politie en justitie. Ze moeten stevig in hun schoenen staan en een nuchtere

V.l.n.r. Chantal Stern, Olga de Jong (vrijwilligers), Jeroen Bartelsman (coördinator) en Ans van Dijk (directeur)

Vervolg op pagina 6

Vervolg van pagina 5

betrokkenheid hebben. Met andere woorden: zich goed kunnen inleven zonder zich mee te laten slepen. De vrijwilligers moeten dus, net als bij een normale sollicitatieprocedure, voldoen aan de eisen die passen bij de organisatie.'

Uit onderzoek is gebleken dat allochtonen minder vaak gebruik maken van Slachtofferhulp dan autochtonen. Merkt u daar iets van?

Ans van Dijk: 'Eén van onze uitgangspunten is het doorbreken van de monocultuur. Wij streven er naar om ons vrijwilligersbestand een afspiegeling te laten zijn van de bevolking. Daarom werven we momenteel actief onder mannen, jonge mensen en allochtone Amsterdammers. Het uitgangspunt houdt ook in dat onze medewerkers doordrongen moeten zijn van het belang van diversiteit. Daar wordt in de basistraining veel aandacht aan besteed. Het aantal allochtonen dat bij Slachtofferhulp Amsterdam-Amstelland aanklopt is sinds 1997 met 73 % gegroeid, zodat zij nu 50% van het totaal aantal meldingen uitmaken. Gezien de landelijke cijfers (tussen de 11,5 en de 35% allochtone cliënten) is dit wel iets om trots op te zijn. Niet alleen de toename van het aantal allochtone vrijwilligers (zie tabel) is van invloed op de stijging van het aantal geholpen allochtone slachtoffers. Ook de manier van denken en benaderen door de andere vrijwilligers, en voorlichting (bijvoorbeeld in andere talen) hebben geleid tot deze verbetering.'

Amsterdam	1994	1995	1996	1997	1998
vrijwilligers	62	110	129	135	126
allochtone vrijwilligers	5	6	13	13	22
slachtoffers Slachtofferhulp			3542	4106	5610
allochtone slachtoffers ""			717	1580	2736

Is er sinds de invoering van de wet Terwee iets veranderd aan de positie van het slachtoffer?

Ans van Dijk: 'Sinds de invoering van de wet Terwee is volgens mij op het gebied van informatievoorziening en bejegening van het slachtoffer een positieve ontwikkeling gaande. Het is echter nog steeds heel moeilijk voor een slachtoffer om de schade te verhalen. Ons rechtssysteem zit wat dat betreft in de ogen van het slachtoffer raar in elkaar: het lijkt wel eens of de dader meer aandacht krijgt dan het slachtoffer, waardoor hij of zij soms voor de tweede keer slachtoffer wordt.' Toch blijkt uit ervaring van vrijwilligers dat een snelle afwikkeling van een zaak belangrijker is dat de hoogte van de schadevergoeding.

Op welke punten kan het aanbod van Slachtofferhulp beter worden?

Stan Baars: 'Wij besteden in samenwerking met de politie steeds meer aandacht aan voorlichting. Senioren bijvoorbeeld voelen zich erg onveilig, hoewel zij relatief weinig kans lopen

om slachtoffer te worden van criminaliteit. Het feit dat ze weten dat er zoiets bestaat als Slachtofferhulp, geeft ze al een veiliger gevoel. Ook bij grote incidenten wordt veel aan voorlichting gedaan. Mensen die in eerste instantie geen behoefte hebben aan slachtofferhulp krijgen toch een folder aangeboden, zodat ze weten dat ze bij ons terecht kunnen. Het is natuurlijk ook heel belangrijk om contacten te onderhouden met andere organisaties.' Van Dijk: 'De politie is onze 'leverancier', daarom doen wij ons best om het belang en bestaan van Slachtofferhulp bij de politie duidelijk te maken. Ook bij Justitie in de Buurt zitten wij aan tafel, om mee te denken over de invulling van hun concept en om vrijwilligers te leveren voor een spreekuur in het JIB. De gemeente Amsterdam heeft een enorm aantal buurtorganisaties en politiewijkteams, en om daarmee een netwerk op te bouwen is een tijdrovende en belangrijke klus, waar we hard aan werken.'

BUURT WIL ZELF GEBRUIKERS- RUIMTE VERSLAAFDEN

Net als andere wijken in Amsterdam kampt de Fannius Scholtenbuurt al jarenlang met overlast veroorzaakt door drugsverslaafden. Een tijdje geleden is men van start gegaan met een innovatieproject dat daar verandering in moet brengen.

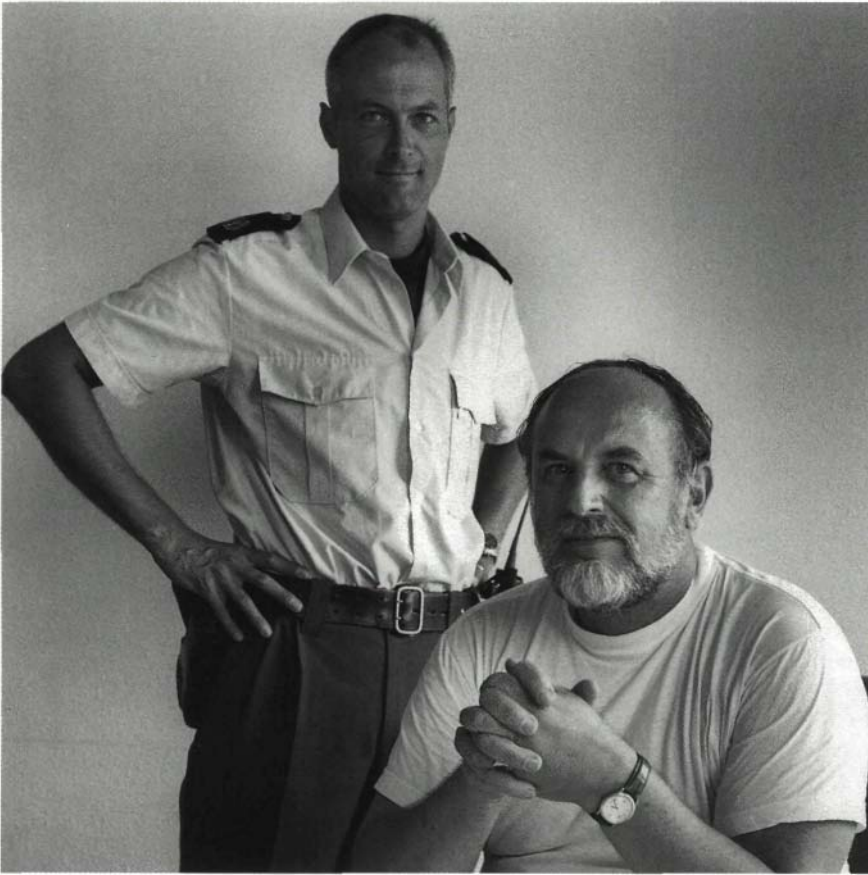
In nauw overleg met de buurtbewoners wordt binnenkort een 'gebruikersruimte' geopend. Coördinator Jan Berenhout:

"Als de verslaafden niet meer van portiek naar portiek racen om te gebruiken, ontstaat er veel meer rust in de wijk."

Anderhalf jaar geleden kreeg buurtregisseur Dick Eenhuizen de opdracht een inventarisatie van de problemen in de Fannius Scholtenbuurt te maken. Hij deed dit op geheel eigen wijze. "Ik werk al dertien jaar in deze wijk, eerst als wijkagent, nu als buurtregisseur. Ik ken veel mensen, van gezicht of omdat ik wel eens een praatje met ze maak.

Een aantal van hen heb ik gewoon op straat aangesproken met de vraag of ze aan het project mee wilden werken. Op deze manier heb ik een groot aantal mensen benaderd. Bij de eerste bijeenkomst kwamen er ongeveer twintig opdagen. Ik was er in eerste instantie teleurgesteld over dat het er maar zo weinig waren, maar later hoorde ik van collega's

dat dat helemaal geen slechte opkomst was." De buurtbewoners die aan het project meewerkten kwamen vier keer bij elkaar. Bij de eerste bijeenkomst kregen ze een 'logboekje' mee naar huis. Een maand lang schreven ze hierin alles op wat ze in de buurt meemaakten en waar ze last van hadden. Tijdens de tweede bijeenkomst werden de problemen geïnven-

Jan Berenhout (zittend) en Dick Eenhuizen

tariseerd. Overlast van drugsverslaafden kwam als meest urgente probleem naar voren. Niet zo verwonderlijk: ook in de nota 'Aanpak agressie en geweld' wordt geconcludeerd dat het grootste deel van de criminaliteit en gevoelens van onveiligheid in Amsterdam te maken hebben met verslaafden en daklozen. Dick Eenhuizen: "Tijdens de derde bijeenkomst werd gebrainstormd over mogelijke oplossingen voor dit probleem. Op de laatste bijeenkomst waren een aantal instanties aanwezig om te vertellen hoe zij eventueel aan het oplossen van de problemen zouden kunnen bijdragen. Een van de oplossingen die naar voren kwam was het instellen van een gebruikersruimte."

Begin van dit jaar trok de stadsdeelraad Jan Berenhout aan om het opzetten van een gebruikersruimte te coördineren. Met zijn ruime ervaring in de verslaafdenzorg zou hij het project in goede banen kunnen leiden. "Het bijzondere van deze wijk is dat men er hier al heel lang van overtuigd was dat zo'n gebruikersruimte er moest komen", vertelt hij. "Andere delen van de stad hadden veel meer last van het zogenaamde 'nimby (not in my backyard)-effect'. Dat was hier in de wijk opvallend anders. De bewoners zagen dat het weinig zin zou hebben om de drugsverslaafden naar een andere buurt te jagen. Daarmee zou het pro-

bleem niet opgelost zijn. Bovendien zijn we in gesprek gegaan met de drugsverslaafden zelf en die gaven aan dat een gebruikersruimte buiten de wijk te ver voor hen zou zijn en dat ze er geen gebruik van zouden maken."

De voorbereidingen voor de gebruikersruimte gingen van start. Grootste struikelblok bleek het vinden van een geschikt pand. "Dat ligt in deze wijk niet voor het oprapen", zegt Jan Berenhout. Dick Eenhuizen vult aan: "We waren op zoek naar iets goeds. Niet een boot of een keet. Dit soort ruimtes zijn bij voorbaat gedoemd om te verslonzen. We dachten daarom meer aan een bedrijfsruimte. Onlangs hebben we een geschikt winkelpand gevonden."

Nu het pand er is, legt Jan Berenhout zich toe op het vinden van de juiste beheerder. Hij denkt aan HVO of De Regenboog, twee Amsterdamse organisaties voor dak- en thuislozenopvang. Zodra besloten is wie de gebruikersruimte gaat beheren, kan deze geopend worden.

Wat verwachten de betrokkenen nu precies van zo'n gebruikersruimte? Jan Berenhout: "De drugsverslaafden zullen een minder jachtig bestaan hebben. Ze hoeven niet meer telkens van de ene portiek naar de andere te racen om een plek te vinden om elkaar te treffen of hun drugs te gebruiken. Bovendien komt er in de gebruikersruimte een douche en een wasma-

chine. Het moet er netjes zijn, want mensen die in een slonzige omgeving verkeren zijn meestal niet gemotiveerd zichzelf schoon te houden. In de gebruikersruimte kunnen ze zichzelf verzorgen, zodat ze niet meer smerig op straat rond hoeven te lopen. Dan zullen de buurtbewoners ook minder snel negatief op ze reageren en ontstaat er rust in de wijk."

Jan Berenhout en Dick Eenhuizen zijn bezig een bewonerscommissie samen te stellen die mee gaat denken over de gang van zaken omtrent de gebruikersruimte. Het blijkt echter niet eenvoudig hier mensen voor te vinden. "De buurtbewoners raken op een zeker moment verzadigd", zegt Dick Eenhuizen. "Ze hebben zoiets van: we hebben nu gezegd wat er aan de hand is en wat er aan gedaan kan worden, regelen jullie het nu verder maar." Ook verwacht Jan Berenhout dat het niet makkelijk zal zijn een sociaal cultureel werker te vinden voor de gebruikersruimte. "Gezien de doelgroep zoeken we iemand van het betonwerkerstype, geen jonge meid die net van de opleiding komt."

Hoewel er nog een aantal hindernissen genomen moet worden, lijkt het erop dat het innovatieproject zijn vruchten af gaat werpen. Zouden andere stadsdelen in de voetsporen van de Fannius Scholtenbuurt aan de slag kunnen? Jan Berenhout: "Het is de vraag of zij hun eigen invulling aan een dergelijk project kunnen geven. Bovendien heeft elke wijk een andere bevolkingssamenstelling en dat brengt zo zijn eigen problemen met zich mee. Het voordeel van de Fannius Scholtenbuurt is dat de bevolking vrij gemêleerd is. In buurten met voornamelijk allochtonen zal het nog moeilijker zijn om buurtbewoners te motiveren om mee te werken." En dat laatste is belangrijk, vinden beiden. Dick Eenhuizen: "Wat ik andere stadsdelen aan zou willen raden is: ga luisteren naar de buurtbewoners. Zoek uit wat de prioriteiten in de buurt zijn en zoek samen naar oplossingen. De mensen in de wijken hebben geen behoefte aan nota's en jaarplannen, die willen gewoon praktische oplossingen voor dagelijkse problemen."

Jan Berenhout: "Zorg ervoor dat je wisselgeld geeft. Laat merken dat je de problemen van buurtbewoners serieus neemt door ze zo snel mogelijk op te lossen. Luister niet alleen, maar doe ook iets. En werk samen met andere instanties, zoals de politie. Belangrijk is een vast gezicht in de buurt. Het voordeel van een buurtregisseur als Dick is dat hij al dertien jaar in de Fannius Scholtenbuurt rondloopt. De mensen kennen hem en stappen makkelijk op hem af als er iets is. Continuïteit is iets wat met het modieuze 'job hoppen' van tegenwoordig nog wel eens over het hoofd gezien wordt."

VRIJE VOGELGELUIDEN IN AMSTERDAM

"Thuislozen, daklozen, junks, zwervers, schreeuwers, waar hij ook kwam in de wereld, de straten waren er vol mee. Raaskallend, zoekend, in lompen gehuld, zwart van het vuil, met enorme bossen aan elkaar geklit haar, zwiwend, scheldend of bedelend liepen ze door de steden alsof ze uit een oertijd waren gekomen om de mensheid ergens aan te herinneren, maar aan wat?"

Zo beschrijft Cees Nooteboom in zijn magistrale boek *Allerzielen* de ontmoeting van zijn hoofdpersoon Arthur met een laveloze neger en een mooie heilssoldate in de natte sneeuw van Berlijn. "Tijd, als er iets in die levens was afgeschafte, was dat het wel. Niet de duistere of lichte tijd van dag en nacht, maar de bedachte tijd van doel en richting. Tijd, die ergens heen ging, bestond in deze levens niet meer." Arthur bedenkt dit terwijl zijn hulp door de heilssoldate wordt ingeroepen, hulp om een zwarte man met averij tegen zijn zin op te rapen uit de sneeuw van de grote stad, een zwarte vervuilde man, die langzaam bij zinnen komend 'Scheisse' zegt en 'Bier'.

Over daklozen in Amsterdam gaat het boek 'Vrije vogels. Omgaan met daklozen in je buurt - Dilemma's en oplossingen'. Het is een compilatie van inleidingen en reacties daarop van de deelnemers aan het project 'Vrije vogels' van

het Amsterdamse vormingscentrum Mozes-huis. Dit project startte in februari van dit jaar met drie avonden voorlichting, scholing en discussie om vrijwilligers te werven voor bestaande en nieuw op te richten instellingen die hulp bieden. Vooral het idee om iedere dakloze in de stad te voorzien van een buddy, naar het voorbeeld van de buddy's voor aids-patiënten, trok de aandacht.

Het boek ziet er goed uit, leest vlot (laat dat maar aan Gerard van den Boomen en Jan Ruijter over) en bevat veel verhelderende gedachten en bruikbare informatie over de daklozen. Zijn ze zelf een probleem of maken ze een probleem van onze samenleving zichtbaar? Wat vindt ons Leger des Heils ervan, wat de vrijwillige hulpverlener, wat vinden de daklozen zelf - want die blijken in het debat heel goed in staat hun zienswijze te geven - wat zegt de burgemeester erover, de wethouder, de commissaris van politie, de stadssocioloog Leon Deben en de moppentapper Freek de Jonge? Het staat er allemaal in, met foto's en in een heldere opmaak. Aanbevolen! Verkrijgbaar in de boekhandel; uitgave Dabar-Luyten, Heeswijk / ISBN 90 6416 362 6.

Kees Jansen

NIEUWE JIB'S GEVESTIGD

Amsterdam is sinds september 1999 twee kantoren van Justitie In de Buurt (JIB) rijker. Het ene kantoor is gevestigd in Zuidoost en het andere in Overtoomse Veld. Daarnaast is er al sinds april 1997 in stadsdeel de Pijp een JIB-kantoor in gebruik. Justitie vestigt zich in buurten om beter op de hoogte te zijn van wat er in de wijken speelt en zo bij te dragen aan de bevordering van een veilige en leefbare omgeving.

Bij een Justitie In de Buurt-punt kan iedereen binnenstappen om met een van de medewerkers te spreken. Er werken mensen van het openbaar ministerie, bureau HAlT, de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en Slachtofferhulp. De JIB-kantoren hebben dagelijks een inloopspreekuur van 13.00 tot 17.00 uur.

OVERLAST JONGEREN STEEDS VAKER ALS PROBLEEM GEZIEN

Een op de vijf Amsterdammers vindt overlast door jongeren het belangrijkste probleem in hun buurt dat de politie moet bestrijden. Dit blijkt uit het bevolkingsonderzoek 1999 van de politie Amsterdam/Amstelland.

In 1997 kwam jongerenoverlast nog niet in de top 4 voor, maar in 1998 stond de bestrijding daarvan al op de tweede plaats van de wensenlijst van Amsterdammers. Bewoners in de westelijke tuinsteden en Amsterdam-Noord

vinden jongerenoverlast het vaakst het urgentste probleem.

Evenals in 1998 is een op de vijf Amsterdammers ontevreden over de veiligheid in de wijk, en is 13% niet tevreden over hoe de politie in hun buurt functioneert.

Bron: *Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden, 1999. Politie Amsterdam-Amstelland*

Contactpersonen

Justitie in de Buurt

Zuidoost 4952052
De Pijp 4710900
Overtoomse Veld 5060633

Gebruikersruimte

Fannius Scholtenbuurt
Dick Eenhuis
559.2810

Slachtofferhulp

6259324

Jellinek Preventie

5702355

COLOFON

Grensgevallen besteedt driemaandelijks aandacht aan verschijnselen op het gebied van vandalisme en kleine criminaliteit en de bestrijding daarvan. Tekstbijdragen of suggesties daarvoor zijn welkom bij de redactie.

Uitgave:

Gemeente Amsterdam
Bestuursdienst, sector Algemeen Bestuur,
afd. Openbare orde en veiligheid
Stadhuis, Amstel 1

Redactie:

Kees Jansen, Diet Scholten, Renate van der Veen

Eindredactie:

Diet Scholten, O+S, 020-527 9 425
E-mail: d.scholten@onstat.amsterdam.nl

Logo:

Anne-Marie van Warnerdam

Fotografie:

Roelandt van der Worp

Abonnementen:

552.2048

Vormgeving en druk:

Stadsdrukkerij Amsterdam

Oplage: 1750

Artikelen uit dit blad mogen, met toestemming van de redactie, worden overgenomen, mits voorzien van bronvermelding.